

Kulttuuriperintö kuuluu kaikille

Opas kulttuuriperintötapahtumien
järjestämiseen Suomeen muuttaneille perheille.

Kulttuuri kuuluu kaikille

Suomalainen kulttuuri ja kulttuuriperintö kuuluvat meille kaikille Suomessa asuville. Niitä on tärkeää uudistaa yhdessä Suomeen muuttaneen väestön kanssa. Kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä tehdyn Euroopan neuvoston puiteyleissopimuksen mukaan jokaisella on oikeus hyötyä kulttuuriperinnöstä ja osallistua sen rikastuttamiseen. Kun Suomeen muuttaneiden yhteisöjen osallisuutta kulttuuriperintöön vahvistetaan ja osallistumisen kynnystä madalletaan, edistetään samalla kotoutumista, osallisuutta ja hyvinvointia.

Kotoutuminen nähdään usein yksisuuntaisena prosessina, jossa Suomeen muuttaneiden edellytetään omaksuvan suomalaiset tavat, vaikka heillä itsellään on suuri vaikutus suomalaiseen kulttuuriin. Kulttuurien välinen dialogi antaa uusia näkökulmia kulttuuriperintötyöhön ja näin lisää Suomen kulttuuriperinnön elinvoimaisuutta ja tuo paremmin esiin sen moninaisuuden.

Opas esittelee kuusi Plan International Suomen kulttuuriperintöä käsittelevää työpajaa. Museoviraston rahoittaman hankkeen työpajat toteutettiin Suomeen muuttaneille perheille kesällä 2024 pääkaupunkiseudulla. Opas antaa ehdotuksia vastaavien tapahtumien järjestämiseen kaikille järjestöille tai muille tahoille, jotka haluavat tarjota samankaltaisia kulttuurielämyksiä omille asiakkailleen. Hankkeen aikana perheet tuotiin yhteen pohtimaan suomalaista kulttuuria sekä heidän osuuttaan siinä. Sen laajempi tavoite oli kannustaa ottamaan osaa ja uudistaa suomalaista kulttuuriperintöä. Kulttuuriperintökohteiksi ja yhteistyökumppaneiksi valikoituivat Harakan saari, Glimsin talomuseo, Radikaalit ristipistot -käsityökollektiivi, Majvikin tila sekä Suokin leirikoulu.

Hankkeen suunnittelu

Tavoitteet

Suomeen muuttaneilla on harvemmin tilaisuuksia tutustua suomalaisen kulttuurin perinteisiin. Syvällisempi tietämys suomalaisesta kulttuuriperinnöstä ja mahdollisuus vaikuttaa siihen voi edistää osallisuuden kokemusta. Hankkeen ensisijainen tavoite oli tutustuttaa Suomeen muuttaneita perheitä suomalaiseen kulttuuriperintöön sekä osallistaa heitä sen luomiseen ja uudistamiseen omasta näkökulmastaan käsin. Suomalainen kulttuuriperintö on monipuolinen ja runsas, joten hankkeeseen valittiin mahdollisimman laaja, mutta omaksuttavissa oleva tarjonta suomalaista kulttuuriperintöä. Kohteet pääkaupunkiseudulla ja sen läheisyydessä valittiin niin, että niihin pääsi sujuvasti julkisilla kulkuneuvoilla.

Kohderyhmän valinta

Hankkeen kohderyhmä oli Suomeen muuttaneet perheet eli vanhemmat ja yli 8-vuotiaat lapset. Kohderyhmän valinnassa on tärkeää tunnistaa ryhmän suomen kielen taso. Tarvitaanko tulkkia vai riittääkö selkokieli ja esimerkiksi näyttäminen? Tulkkien käyttämistä on hyvä harkita tarkkaan, sillä tulkkaukset voi vaikeuttaa ryhmän välistä vuorovaikutusta.

Mainostus

Mainostamisen tulee olla selkokielistä ja visuaalista, tekstin houkuttelevaa ja kuvailevaa. Mainoksessa on hyvä käyttää kuvia tapahtumien sisällöistä. Video, jossa kerrotaan lyhyesti jokaisesta työpajasta ja ilmoittautumisesta auttaa hahmottamaan tapahtumien kokonaisuutta. Ääniviestit tukevat etenkin niitä, joille lukeminen on haastavaa.

Yleiset vinkit tapahtumien järjestämiseen

- Varmista tapahtumapaikkojen esteettömyys osallistujien tarpeiden mukaan.
- Kerro yhteistyökumppanille mahdollisista tulkkauksista tai selkokielen tarpeesta. Lähetä selkokielisyysohjeet etukäteen.
- Suunnittele sisältö osallistavuuden ja sitoutumisen näkökulmasta. Toiminnallisuus, luovuus ja onnistumisen kokemukset kannustavat tutustumaan uuteen.
- Esittele turvallisemman tilan periaatteet. Huolehdi, että niitä noudatetaan. Kts. <https://plan.fi/yhdenvertaisuus/>
- Kerää palaute jokaisesta tapahtumasta. Valmistele selkeä palautelomake, jossa palautetta annetaan esim. hymiöiden avulla.

Esimerkki selkokielisestä mainosviestistä

Tervetuloa kulttuurikesän lopputapahtumaan tämän viikon lauantaina 31.8. kello 9-16 Suomenlinnassa!

- Teemme hauskoja tehtäviä taiteen avulla 🎨
- Keskustelemme kulttuurista ja menemme lelumuseoon 🧸🍷
- Juhlimme kesän loppua yhdessä 🥳

Kerro, oletko tulossa ja kuinka monta ihmistä sinun perheestä osallistuu.

Tapaamme X paikassa klo 9. Lähdemme yhdessä lautalla Suomenlinnaan.

A close-up photograph of a person wearing a white, textured hat. A floral wreath is placed on the hat. The wreath is made of green stems and includes white daisies, yellow flowers, and purple flowers. The background is a soft-focus green, suggesting an outdoor setting.

Kulttuuri- tapahtumien toteutus

Kaikkien kulttuuriperintö

Ensimmäinen työpaja keskittyi siihen, mistä kulttuuriperinnöstä on kysymys ja mitä kaikkea siihen tutustumalla voi oppia ja kokea. Työpajassa keskusteltiin siitä mitä sana *kulttuuriperintö* tarkoittaa. Perheiden välisessä tietokilpailussa kisailtiin osallistujien tietämyksestä kotimaiden kulttuuriperinnöstä. Seuraavaksi osallistajat tarkastelivat Museoviraston Elävän perinnön -kortteja, valitsivat itselleen kiinnostavan kortin ja kertoivat sen merkityksestä itselleen.

Lopuksi osallistujia pyydettiin miettimään ja jakamaan vinkkejä siitä, miten osallistujien kotimaiden kulttuuriperintöön voi tutustua Suomessa. Työpajassa haluttiin tukea ajatusta, jossa erilaiset kulttuurit punoutuvat toisiinsa luoden samalla uutta, omanlaistaan kulttuuriperintöä.

kulttuuriperintö

التراث الثقافي

madaniy meros

cultural
heritage

hidaha
dhaqanka

культурное
наследие

میراث فرهنگی

Luontokotoutumista Harakan saarella

Luontokotoutumiseksi kutsutaan prosessia, jossa Suomeen muuttanut henkilö tutustuu omaan elinympäristöönsä luonnonympäristössä tapahtuvien aktiviteettien kautta. Luontolähtöiset menetelmät edistävät kotoutumista, sillä ne auttavat rakentamaan omaa identiteettiä uudessa ympäristössä ei vain suhteessa ympäröiviin ihmisiin, kulttuuriin ja yhteiskuntaan, vaan myös luontoon, joka kohtelee kaikkia tasapuolisesti. Tukemalla positiivista suhdetta lähiluontoon ja ymmärrystä paikallisen kulttuurin luontosuhteisiin, tapoihin ja sääntöihin edistetään myös henkistä ja fyysistä hyvinvointia, taitoja ja sosiaalisia suhteita.

Saaret tarjoavat hienot puitteet tutustua saaristolaiselämään ja historiaan sekä saaren erityiseen luontomaisemaan ja tunnelmaan. Saaristolaismiljöön kannustaa pohtimaan saaristolaisluonnon erityisyyttä sekä rehevöitymisen ja ilmastonmuutoksen tuomia haasteita. Jokainen saari tarjoaa omat kiinnostavat seikkailunsa.

Luonnossa liikkuminen on tärkeä osa suomalaista kulttuuriperintöä. Osallisuuden kokemusta voi edistää monipuolisesti yhdistämällä luontokotoutumis- ja taidetoimintaa. Harakan saaren neljä luonnonsuojelualuetta sekä monipuolisen luontokeskuksen palvelut tarjoavat elämyksiä sekä tietoa Itämerestä ja saaristoluonnosta.

Tapahduman kulku

Tässä hankkeessa luontokohteeksi valittiin Harakan saari Helsingin Kaivopuiston edustalla. Harakan saarella on erilaisia luontopalveluita tarjoava kaupungin ylläpitämä luontokeskus, taiteilijatalo ja monia luontopolkuja. Hankkeen retkellä luonto-opas ohjasi osallistujia meren planktonnäytteen ottamisessa ja näytteiden tarkastelussa mikroskooppien avulla. Kiikarit ja luupit olivat käytössä etenkin luontopoluilla.

Luonto-opas rohkaisi osallistujia tunnustelemaan ja maistelemaan erilaisia syötäviä kasveja ja jakoi tietoa saaristosta ja erilaisista mahdollisuuksista retkeilyyn lähiseudulla. Ympäristökasvatuksen, luontokotoutumisen ja taidelähtöisten menetelmien yhdistäminen tukee omakohtaisen luontosuhteen vahvistamista entisestään. Harakan retkellä osallistujat maalasivat punakaalilla värjätylle taikapaperille hyödyntäen erilaisia kemiallisen reaktion aiheuttavia ainesosia.

Vinkkilista

Esteettömyyden huomioiminen on tärkeää myös luontoympäristössä.

Jokaisenoikeuksien käsittely antaa itsevarmuutta luonnossa kulkemiseen itsenäisesti.

Taikapaperille eli ph-paperille maalaamisen ohje:

1. Keitä 2 dl vettä ja kiehauta vesi punakaalipalojen kanssa. Teippaa paksu paperi pöydälle ja maalaa paperi kokonaan punajuurimehulla.
2. Anna paperin kuivua.
3. Tee eri värisiä kuvioita ph-paperin kanssa reagoivien aineiden kanssa. Saippuavesi, veteen liuotettu sooda, etikka ja sitruunamehu aiheuttavat kemiallisen reaktion.

Juhannusperinteet tutuksi

Juhlat ovat olennainen osa eri kulttuureita ja ne kantavat syvällisiä merkityksiä ja perinteitä, jotka yhdistävät yhteisöjä ja siirtävät kulttuurista perintöä sukupolvelta toiselle.

Eri uskontokuntaan kuuluvat Suomeen muuttaneet voivat vierastaa kristinuskoon liitettäviä juhlia, joten hankkeeseen valittiin muinaisuskontoon liittyvä, mutta maallistunut juhannus. Vieraan kulttuurin juhliin tutustuminen voi lisätä osallisuuden kokemuksia ja ymmärrystä erilaisia tapoja kohtaan.

Hankkeen retki talomuseo Glimsiin tutustutti perheitä vanhaan maalaiselämään ja osallisti heidät suomalaisiin juhlaperinteisiin. Kotimaan perinteiden ja suomalaisten perinteiden vertailu tuo oivalluksia kulttuurien tapojen samankaltaisuuksista ympäri maailmaa.

Tapahtuman kulku

Glimsin talomuseon järjestämään ohjelmaan kuului opastus historialliseen miljööseen, maatalaelämään ja perinteisiin suomalaisiin juhannustaikoihin sekä osallistuneita erityisesti innostanut kukkaseppeletyöpaja. Talomuseon ympäristössä otetut valokuvat kukkaseppelepäisistä osallistujista ovat pitkäaikainen muisto perinteiseen juhlaan osallistumisesta.

Ohjelman lopussa keskusteltiin talomuseon herättämistä mielikuvista sekä juhlaperinteistä ja niiden merkityksistä eri kulttuureissa. Maatila ja sen eläimet tarjoavat virikkeellisen ympäristön iästä riippumatta. Toiminnalliset tehtävät ja leikit voivat tukea tällaisessa miljöössä oppimista ja koetun sisäistämistä paremmin kuin rauhoittumista vaativat keskustelut.

Vinkkilista

- Kukkaseppeleeseen tarvitset tarpeeksi pitkävirtisten kukkien lisäksi kukkalankaa. Mieti järjestäjän kanssa etukäteen, onko luonnonkukkia ajankohtana riittävästi vai pitääkö niitä hankkia muualta.
- Pohdi ympäristön virikkeitä. Jos mahdollista, järjestä keskusteluosuudet rauhalliseen ympäristöön tai toiminnallisen tehtävän avulla.

TILAA

Kakkua ja käsitöitä

Käsitöiden tekeminen on universaali ilmiö, jota harjoitetaan elinkeinona, omavaraisuuden vahvistamiseksi ja vapaa-ajan vieton muotona ympäri maailmaa. Eri kulttuureilla on omat tekniikkansa, materiaalinsa ja tyylinsä, mutta myös sosiaaliset tapansa – suomalaiset tekevät usein käsitöitä yksin, mutta monissa kulttuureissa käsitöiden tekeminen on sosiaalinen tapahtuma. Käsitöiden teko porukassa voi toimia yhteisenä kielenä kulttuurien välillä ja se voi myös olla lempeä tapa tutustua uuden kotimaan kulttuuriin. Käsityöperinteiden jakaminen rikastuttaa Suomen käsityökulttuuria entisestään.

Käsityötapahtumassa tutustuttiin ristipistoihin, koska se on käsityömuotona tuttu monissa kulttuureissa, sopiva aloittelijoille ja edullinen toteuttaa myös kotona. Feminististä käsityötä tekevä Radikaalit ristipistot –kollektiivi kehottaa tarkastelemaan kulttuuriperinteitä uudesta näkökulmasta ja ottamaan kantaa epäkohtiin esimerkiksi tekstien kautta. Työpajassa kannustettiin oman näköiseen, rentoon ja sosiaaliseen tapaan tehdä käsitöitä.

Tapahtuman kulku

Radikaalien ristipistot -kollektiivin edustajat kertoivat työskentelyfilosofiastaan, jossa työn sanoma on tärkeämpää kuin työn jälki. Heidän lähestymistapansa suomalaiseen kulttuuriperinteeseen on uudistava ja kohderyhmän huomioon ottava. Kollektiivin toimintaa ja ristipistotyön tekniikkaa esiteltiin selkokielisesti.

Pidemmässä kulttuuriperinteitä uudistavassa työpajassa voidaan tarkastella käsityökulttuurien moninaisuutta ja limittyneisyyttä syvemmin. Teemoja voisivat olla esimerkiksi suomalaisten käsityötaitojen historiaa ja nykyaika ja muiden kulttuurien käsityperinteiden vaikutteet suomalaiseen käsityöperinteeseen. Tiedon etsiminen ja keskustelu osallistujien kotimaiden kulttuurien suosituista käsityömuodoista rikastaa kaikkien tietämystä ja antaa tunnustusta heidän perinteilleen. Feministiset, sukupuolinormeja rikkovat, ympäristötietoiset, kokeilevat käsityömuodot avaavat uusia käsityön maailmoja osallistujille.

Vinkkilista

Visuaalisuus innostaa! Tuo mukanasasi kuvia ristipistotöistä tai muista eri kulttuurien käsityöperinteistä.

Keskustele etukäteen yhteistyökumppanin kanssa tapahtuman kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta. Pyydä esimerkkejä töistä ja pohdi niiden sopivuutta kohderyhmälle yhdessä yhteistyökumppanin kanssa.

Maanviljelyä ja karjalanpiirakoita

Maanviljely osana kulttuuria

Ruoantuotannon tehostumisen myötä maanviljely on vähitellen katoamassa kulttuurina ja elämänmuotona Suomessa ja ympäri maailmaa. Etenevä kuivuus tekee viljelystä yhä haastavampaa niilläkin alueilla, joissa maanviljely on vielä tärkeä osa monien perheiden ja kylien arkea. Ympäri maailmaa 700 miljoonaa ihmistä viljelee edelleen luonnonmukaisesti omavaraisviljelmillä, joten luonnonmukainen viljely voi olla tuttua myös osalle osallistujista.

Tapahtumapaikaksi valittiin biodynaamista viljelyä harjoittava Majvikin maatila Sipoossa, sillä osallistujat haluttiin tutustuttaa sellaiseen maatalaelämään ja viljelytapaan, joka vastaa parhaiten suomalaista maatilakulttuuria ennen maatalouden koneellistumista ja tuotannon tehostumista. Majvikin tilalla osallistujat pääsivät tutustumaan vuodenaikojen syklien mukaiseen viljelyyn sekä nykyaikaisen luonnonmukaisen maatalan elämään ja käytäntöihin.

Tapahtuman kulku

Majvikin tilalla tutustuimme biodynaamisen viljelyyn ja maatilan elämään ja käytäntöihin eri vuodenaikojen syklien mukaisesti. Retki alkoi yhteisellä ruokailulla, joka oli valmistettu maatilalla viljelyistä aineksista. Maanviljelijän pitämän opastetun kierroksen aikana tutustuimme maatilan elämään, viljelyyn sekä eläinten hoitoon, jota osallistujat pääsivät näkemään ja kokemaan käytännössä.

Kierros oli keskustelevalta, pohdimme yhdessä miten maanviljelyä voi harjoittaa myös omassa arjessa, vaikka monet asuvat kaupunkiympäristössä. Osallistujien omat kokemukset maanviljelystä kotimaassaan lisäsivät keskustelua siitä, mitä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia maanviljelyssä on eri kulttuurien välillä. Lopuksi, karjalanpiirakkatyöpajassa osallistujat harjoittelijat piirakan rypytystä ja saivat kirjallisen ohjeen miten karjalanpiirakat leivotaan alusta loppuun.

Vinkkilista

Ohjaajan aktiivisuus selkokieliisyyden varmistamisessa on tärkeää. Kielitasosta riippuen voi yhdessä osallistujien ja oppaan kanssa pohtia miten opastusta ja käytettyjä termejä voi selittää eri tavoin. Opastuksen apuna voi käyttää kuvia tai videoita tilanteen salliessa.

Räppiä ja kulttuurien vuorovaikutusta

Kulttuuriperintötapahtumien sarja päättyi työpajakokonaisuuteen, jossa kaikkien tapahtumien oppeja vedettiin yhteen perheille osoitettujen tehtävien avulla. Tapahtuman lähtökohtana oli ajatus Suomesta maailman onnellisimpana maana ja sen tarkastelu kriittisesti. Keskustelua vietiin eteenpäin rap-työpajan nimellä, mutta yhtä hyvin työmuotona voisi olla laulu tai runo.

Tapahtumapaikaksi valittiin Suomenlinna, koska saari on samalla kulttuurihistoriallisesti merkittävä maailmanperintökohde ja elävä Helsingin kaupunginosa. Työpajan jälkeen vierailimme lelumuseossa, joka tutustutti osallistujat Suomessa kerättyihin, mutta kansainvälisesti tuttuihin historiallisiin leluihin ja leikkeihin.

Tapahtuman kulku

Rap-työpajassa pohdittiin asioita, jotka tekevät Suomesta onnellisen maan ja asioita, jotka estävät onnellisuutta. Jokainen perhe kirjoitti paperille lauseita molemmista näkökulmista. Lopuksi lauseista muodostettiin rap-lyriikka, jonka säkeistöjä perheiden lapset lukivat ääneen vuorotellen.

Työpajaan voi yhdistää myös erilaisten lauluperinteiden tarkastelua, kuten suomalaisiin lauluperinteisiin- ja kulttuuriin sekä osallistujien kulttuuriperinteisiin kuuluviin laulutyyliihin tutustumista. Kiinnostavaa voisi olla myös uudemman, mutta kulttuurisesti merkittävän tuotannon tarkastelu. Osallistujia voidaan pyytää etsimään netistä laulu, joka on tärkeä itselle ja merkittävä myös kotimaan kulttuurissa.

Tätä opasta voi käyttää tapahtumakokonaisuuksien tai yksittäisten tapahtumien ideoinnissa ja suunnittelussa. Oppaan tarkoituksena on, että yhä useampi Suomeen muuttanut saa kokemuksia moninaisen suomalaisen kulttuuriperinnön äärellä. Olisikin hedelmällistä toteuttaa vastaava projekti niin, että osallistujina olisi myös valtaväestöön kuuluvia perheitä, jolloin kulttuurien välistä vuorovaikutusta ja kokemusten vaihtoa tapahtuisi vieläkin enemmän.

Plan International

Plan International on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton lastenoikeusjärjestö, joka tekee kehitysyhteistyötä ja humanitaarista työtä ympäri maailmaa. Plan haluaa oikeudenmukaisen maailman, jossa kaikkien lasten oikeudet ja tasa-arvo toteutuvat. Järjestö keskittyy erityisesti tyttöjen asemaan, koska tytöillä on sukupuolensa takia poikia heikommät lähtökohdat toteuttaa oikeuksiaan ja mahdollisuuksiaan. Erityisesti köyhyydessä ja epävakaisissa oloissa elävät tytöt jäävät usein ilman koulutusta ja kohtaavat lapsiavioliittoja, väkivaltaa, lapsikauppaa sekä liian varhaisia raskauksia. Uskomme, että tasa-arvoinen maailma on parempi paikka kaikille. Työskentelemme yli 70 maassa. Järjestömme perustettiin vuonna 1937. Suomessa toimintamme alkoi vuonna 1998.

Tämä opas on toteutettu Museoviraston rahoituksella osana Kulttuuriperintö kuuluu kaikille -hanketta.

Plan International Suomi
Teollisuuskatu 13
00510 Helsinki

Puhelinvaihde: puh. 09 6869 800
Lahjoittajapalvelu: puh. 09 6869 8030
Sähköposti: info@plan.fi

Plan.fi

Instagram: [instagram.com/plansuomi](https://www.instagram.com/plansuomi)

Facebook: [facebook.com/plansuomi](https://www.facebook.com/plansuomi)

TikTok: [tiktok.com/@plansuomi](https://www.tiktok.com/@plansuomi)

LinkedIn: [fi.linkedin.com/company/plan-finland](https://www.linkedin.com/company/plan-finland)

Youtube: [youtube.com/plansuomi](https://www.youtube.com/plansuomi)